

Motion till riksdagen
2008/09: MJ23

av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (v)
med anledning av prop. 2008/09:210

En ny rovdjursförvaltning

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Inledning	2
4	Delegation till länsstyrelserna	3
5	Licensjakt på varg och lodjur	4
6	Vargstammens utveckling	4
7	Lodjurens utveckling.....	5
7.1	Jakt med fällor.....	5
8	Förebyggande åtgärder.....	5
9	Återinförande av 28 § jaktförordningen.....	6
10	Skogsbolagens ansvar	6

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens förslag om delegering från Naturvårdsverket till länsstyrelsen beträffande rovdjursförvaltningen.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag om mål för vargstammens utveckling såvitt avser licensjakt på varg.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utspridning av vargar.
4. Riksdagen avslår regeringens förslag såvitt avser en minskning av lodjursstammen enligt vad som anförs i motionen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbud mot lodjursfällor.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om satsningar på förebyggande åtgärder för att minimera rovdjursangreppen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om återinförande av 28 § jaktförordningen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skogsbolagens ansvar.

3 Inledning

Frågan om rovdjurens förvaltning berör många olika områden. Ur miljösynpunkt utgör rovdjuren en stor faktor då de som toppredatorer står överst i näringsssystemet och således har en mycket viktig roll i ekosystemet. Forskning visar dessutom att rovdjurens betydelse för den biologiska mångfalden är långt viktigare än vad man tidigare bedömt vara fallet. Utdöendet av en enda toppredator kan få ett helt ekosystem att kollapsa, speciellt om artrikedomen är låg. Bristen på rovdjur kan göra att växtätare som hjort och älg ökar i antal, med följden att växtarter betas ned och försvinner. Då minskar den energiproduktion som utgör basen för hela ekosystemet, vilket i sin tur utlöser en kaskad av effekter uppåt i näringskedjan.

Om balansen mellan betesdjur och rovdjur rubbas och antalet betesdjur ökar leder detta till negativa effekter för den biologiska mångfalden. Ett resultat av en sådan obalans är t.ex. en låg nivå på föryngringen av lövträd och problem med betningsskador inom skogsbruket.

De stora rovdjuren har varit hårt utsatta för jakt under åren, och till slut ansågs det bara finnas en spillra kvar av dem. I dag ser dock utvecklingen för björnstammen positiv ut då arten nått gynnsam bevarandestatus både i alpin – och boreal region. Detsamma gäller för kungsörnen. Dessvärre ser det mörkare ut för varg, järv och lo. För lodjuren har målet om en miniminivå på 300 föryngringar inte uppnåtts. Varg och järv har en lång väg kvar för att nå en gynnsam bevarandestatus. Vargstammen lider även av svåra inavelsproblem i och med att alla vargar i Skandinavien härstammar från ynka tre individer.

Det är en missuppfattning att vargens tillväxttakt varit hög och explosionsartad. Faktum är att tillväxten har halverats under 2000-talet, och framtidsprognosen är osäker i och med inavelsproblemen och osäkerhet om resultaten av den naturliga invandringen.

Rovdjurspolitiken är således en komplicerad fråga. Djuren rör sig över stora områden, varför det behövs en nationell översyn över nationens rovdjursförvaltning. Det har visat sig att en central förvaltning av dessa arter är bäst fungerande, eftersom de lever i glesa populationer, spridda över stora områden och även är förknippade med ekonomiska och sociala konflikter.

Dock är majoriteten av svenska folket, inklusive de boende i rovdjurstäta områden, enligt en omfattande forskningsrapport överväldigande positiva till rovdjur och rovdjursförvaltningen (Fjällmistrarapport nr 10, 2005). Samtidigt visar forskningen att det på rovdjurstäta orter finns betydande minoriteter som är kritiska till rovdjurspolitiken. I medierna framkommer också ofta ett stort missnöje. Helt klart finns det betydande åsiktsskillnader om rovdjurspolitiken mellan olika samhällsgrupper. Problemen med samexistensen mellan vissa grupper och rovdjuren är således en fråga som måste tas på största allvar. I dag finns det en utbredd tendens att ta lagen i egna händer, vilket har resulterat i att så mycket som 50 % av alla vargar som dör, dör av illegal jakt. Polisen framför stora svårigheter med att reda upp brotten då de är svåra att utreda och har mycket begränsat med bevismaterial.

En av anledningarna till detta (enligt Brottsförebyggande rådet, Brå) är att jägare, renägare och lantbrukare anser att statsmakterna inte tar ett tillräckligt ansvar för rovdjurspolitikens negativa sidor och att besluten tas långt ifrån de platser där problemen sedan uppstår. Detta är ett av grundproblemen för den omfattande illegala jakten på rovdjur och den tysta acceptansen för jaktbrott i rovdjurstäta områden. Brå anger att det krävs en dialog om rovdjurspolitiken för att acceptansen inom dessa grupper ska kunna öka. Vänsterpartiet instämmer i att det krävs en förbättrad dialog för att acceptansen för rovdjurspolitiken ska öka.

4 Delegation till länsstyrelserna

Rovdjuren rör sig över stora arealer och är således svåra att få en överblick över på regional nivå. Det har även visat sig att det finns risker med att överlåta visst beslutsfattande till länsstyrelser då de ofta utsätts för starka påtryckningar från vissa grupper, i detta fall de som är förespråkare för att öka avskjutningen. Regeringens argumentation om att en regional förvaltning kommer att minska problemen med samexistens mellan människa och rovdjur tror vi är att dra för hastiga och stora slutsatser. Vi ser snarare en risk med att skapa ytterligare splittringar mellan olikänkade grupper.

Vänsterpartiet har ingenting att invända mot en regionalisering av rovdjursstammar som har uppnått en gynnsam bevarandestatus. Däremot är det av yttersta vikt att värna om våra hotade och missgynnade arter då bevarandet av dessa arter är en nationell angelägenhet.

Fel! Okänt namn

5 Licensjakt på varg och lodjur

Regeringen föreslår i propositionen att lika många vargar som föds ska skjutas av – drygt 20 djur per år – dvs. drygt 10 % av den totala vargstammen. Vi anser inte att detta stämmer överens med regeringens formulering av detta som en ”begränsad och strikt kontrollerad” jakt. Denna avskjutning tillsammans med de stora problem som finns med den illegala jakten kommer att innebära en mycket hög omsättning på individer hos en djurart som präglas av livslånga parförhållanden och stabila familjeförhållanden. Instabilitet i familjer leder till att jakten på föda och valpöverlevnad försvåras, vilket i sin tur kan förorsaka angrepp på tamdjur.

I EU:s art- och habitatdirektiv betonas vikten av att bibehålla och återställa en gynnsam bevarandestatus. I direktivets bilaga 4 listas bl.a. björn, varg och lodjur vilka kräver särskilt skydd. Flertalet remissinstanser (däribland Art-datatdirektivet, Svenska Naturskyddsföreningen och Centrum för biologisk mångfald) har påtalat motsättningen mellan regeringens förslag och direktivet.

Regeringen hänvisar till de undantag från de skyddskrav som finns beskrivna i artikel 16.1.a-e. Detta undantag fastslår dock att undantagen enbart får tillämpas om inga andra lämpliga lösningar finns att tillgå och undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus.

Vänsterpartiet anser att det krävs långsiktigt grepp som baseras på en vetenskaplig grund för att skapa en hållbar och fungerande rovdjurspolitik. Att införa licensjakt kommer att polarisera frågan ytterligare. Däremot kan vi tänka oss att öppna upp för införande av licensjakt då vargstammen uppnått en gynnsam bevarandestatus.

Vi ställer oss positiva till regeringens förslag om att underlätta för naturlig invandring för att stärka artens genetiska status. Vi stöder förslaget att underlätta för naturlig invandring men anser att inplantering av varg endast bör ses som ett andra alternativ utifall den naturliga invandringen inte skulle lyckas med målet att stärka vargens genetiska status. Dock så ser vi det som ytterst viktigt att avvakta resultaten av en av dessa åtgärder innan stammen börjar skjutas av.

6 Vargstammens utveckling

Vargen är ett flockdjur som lever i familjegrupper. En alltför stor mänsklig inblandning och utspridning som innebär att man splittrar dessa grupper resulterar i stress och förvirring, vilket i sin tur kan resultera i onormala beteenden. Detta i kombination med det stora problemet med illegal jakt, där det inte är helt ovanligt att målet är att skjuta alfahannen, skapar inga goda förutsättningar för en långsiktigt livskraftig vargstam. Regeringen har dessvärre inte tagit hänsyn till detta i sitt förslag utan föreslår i stället att vargstammen ska

upprätthållas genom kontinuerlig avskjutning, införsel av nya vargar och förflyttningar av individer som etablerat sig på ”fel” ställe.

Regeringens förslag frångår således EU-kommissionens riktlinjer om att djur ska återfå sin ekologiska och naturliga roll i ekosystemet. Vänsterpartiet anser därför att rovdjursförvaltningen ska baseras på djurens naturliga förutsättningar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Lodjurens utveckling

2001 beslutade riksdagen om miniminivåer för de stora rovdjuren. Lodjurens miniminivå fastställdes till 300 föryngringar per år. Dessvärre har målet inte uppnåtts. Det är därför mycket olyckligt att regeringen vill frångå riksdagsbeslutet och sänka minimikravet till 250 föryngringar per år. Som skäl menar man att satsningen på varg kommer att öka trycket på bytesdjur. I och med att den s.k. satsningen innebär att man minskar vargstammen innan åtgärderna är utvärderade ser vi ingen legitim anledning att minska miniminivån för antalet lodjur. Argumentet håller således inte. Regeringen bör vidhålla riksdagens ursprungliga beslut om 300 föryngringar.

7.1 Jakt med fällor

Jakt med fällor orsakar stor smärta för lodjuren. Fällfångst ökar incitamenten för illegal jakt, och översynen av denna jaktform är i stort sett obefintlig. Djuren utsätts för fysisk och psykisk smärta och stress. Skador på tassar och klor samt träflisor i magen är vanligt förekommande. Vänsterpartiet anser att denna form av jakt är oetisk och förkastlig ur djurskyddssynpunkt, varför den bör förbjudas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 Förebyggande åtgärder

Ett stort och existerande problem är samexistensen mellan människor och rovdjur, vilken måste förbättras. Det är därför mycket värdefullt att minimera rovdjursangreppen på tamdjur, vilket kan göras genom förebyggande åtgärder. Av erfarenhet vet man att rovdjursstängsel är en sådan effektiv åtgärd. För att minska antalet angrepp på hund föreslås speciella jaktregler i rovdjurstäta områden samt krav på att skrämman i stället för att döda rovdjuren. Jakt utan frigående hund och utveckling av s.k. vargrenahundar är ytterligare medel att tillgå.

För att komma till rätta med skadeskjutningarna bör skjutproven skärpas och krav på obligatoriska, årliga skjutprov införas. Vänsterpartiet anser att ytterligare satsningar på förebyggande åtgärder, i enlighet med art- och habi-

Fel! Okänt namn på

tatdirektivet, bör realiseras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9 Återinförande av 28 § jaktförordningen

28 § jaktförordningen reglerar skydd av tamdjur i samband med rovdjursangrepp. Regeringen införde i våras en ändring av lagen som möjliggör att rovdjur får dödas av tamdjursägare eller tamdjursvårdare för att avvärja ett pågående eller omedelbart pågående angrepp på tamdjuret utanför hägn. I och med detta strider 28 § JF mot undantagsreglerna i EU:s art- och habitatdirektiv. Denna paragraf utgör ett stort hot mot upprätthållandet av vargstammens gynnsamma bevarandestatus. Av de sex vargar som rapporterats skjutna, med åberopande av paragrafen sedan 2001, var fyra alfadjur och en hona. Fall har upptäckts där jägare lockar till sig rovdjuren med köttstycken i närheten av tamboskap och därefter skjuter djuret då det sökt upp maten. På så sätt möjliggörs åberopande av 28 § JF. Vänsterpartiet anser att 28 § jaktförordningen bör återgå till att enbart gälla skydd av tamdjur innanför hägn. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet är för en bibehållen skydds jakt då detta vilar på den gamla formuleringen av 28 § jaktförordningen och således är en åtgärd för att skydda tamdjur och förebygga skador.

10 Skogsbolagens ansvar

Vänsterpartiet vill betona vikten av att en ansvarsfull rovdjursförvaltning involverar alla delaktiga aktörer. En del av konflikterna som finns avseende främst etablering av varg är bytestammarnas storlek och då främst gällande älg. Här är det viktigt att även de olika markägarna tar sitt ansvar och tillåter något högre tätheter av bytesdjuren i områden med fast vargetablering.

I dagsläget spelar skogsbolagen en stor roll gällande älgjakten. I Jämtland har bolagen länge förespråkade en ökad jakt på älg för att minska betesskadorna och hyr därför ut markerna till jägare för att på så sätt minska antalet djur. I och med att målsättningen för skogsbolagen är att minimera antalet älgar finns inga incitament till att hålla stammen på en livskraftig nivå. Detta innebär inte bara att lokalbefolkningens jaktmöjligheter minimeras, utan det skapar även ett minskat antal bytesdjur för rovdjuren. Konsekvenserna blir att rovdjuren i högre grad söker sitt byte hos tamdjur. Vänsterpartiet anser således att även skogsbolagen ska ta sitt ansvar i denna fråga. Det är av största vikt att antalet bytesdjur och rovdjur balanseras lokalt för att undvika över-skott åt endera hållet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ytterligare en aspekt att ta med i beräkningen är effekterna av olika typer av skogsbruk. Områden med kalhyggesbruk ger mängder med lättåtkomlig

Fel! Okänt namn på

föda som lockar till sig älgar. Införande av en annan typ av skogsbruk såsom befriande gallring och minskar tillgången på lättåtkomligt bete och därmed betesskadorna, vilket bör tas med i beräkningen då en helhetssyn anammats i förvaltningsplaneringen.

Stockholm den 16 juni 2009

Wiwi-Anne Johansson (v)

Jacob Johnson (v)

Gunilla Wahlén (v)

Peter Pedersen (v)